

پوهنمل حاجی محمد نوزادی، دنمارک

دلر غونپیز نندنی یو په زړه پوری توکی و موندل شو

په ۲۲ . ۱۱ . ۲۰۰۷ نیټه د Nyedsavisen پنامه دنمارکی ژبی ورځپاڼی ترلور سرلیک لاندی یو مطلب لیکلی چی پښتو ژباړه نی د مینه والو لوستونکو دپاره په لاندی کرښو کی وړاندی کوم :

یوه ډله لرغونپوهان باوری دی چی دوی اوس هغه غار موندلی دی چیری چی یوی بنځینه زمری د ایتالیا دپلازمینی یعنی د روم دینار بنسټ ایښودونکی رومولوس Romulus (۳) اودهغه ورور ریموس Remus ته هلته شیدی ورکری او لویان کړیدی .

که چیری رښتیا هم دا هغه غار وی ، نو دا به په نړی کښی دلر غونپوهنی یو له خورا زیاتو زړه راکښونکو موندنو څخه وشمیرل شی . دا لرغونی توکی په روم کی هغه مغاره ده چی دانټیکي (ډیر پخوانی ، قدیمی) زمانی رومیان پدی باور وه چی یوی بنځینه (ماده) زمری د روم بنسټ ایښودونکی او ورور نی دیوه څرگند مرگ نه وژغورل او په هغه غارکی نی ددوی پالنه وکړه .

دمسیح دمیلادنه وړاندی په ۷۷۱ کال دمارس Mars (۲) پنامه دجنگونو دخدای دوه غبرگولی بچیان چی رومولوس او ریموس نومول شویوه په یوه سیده کی کښیښودل شول او د Tiber (۱) په رود کی ور خوشی شول . دروايتونو له مخی دغه دوه ماشومان د Tiberinus پنامه درود مواضبت کوونکی لاسته ورغلل او هغه دوی د Palatinium غونډیو ته راوړل او هلته نی په یاده شوی مغاره کښی خای پرخای کړل چی وروسته بیا هغه بنځینه زمری پر پیښه او په خپلو شیدو نی هغوی لوی اوددوی پالنه نی وکړه . دهمدغی پالنی له برکته ماشومان له مرگه وژغورل شول .

کله چی دوی لویان شول ، تقدیر نی دواک څښتنان گرځوی او د روم دینار دبنسټ ډبره د رومولوس پلاس ایښودل کیری . پدی وخت کی دینار دپاره دنامه دایښودلو پرسر د ورونو تر منځ په شخړه کی ریموس وژل کیری او رومولوس یوازی واکمن پاتیری . رومولوس د روم دپاره Legion (دجنگی تشکیلاتو ټولگی . ژباړ) او Senat (دهغه وخت ښاری شورا . ژباړ) جوړی او دنژدی قبیلو بنځی نی راتښتولی ترڅو بچیان نی د روم اوسیدونکی ښاریان شی . هغه مغاره چی د روایتونو سره سم بنځینه زمری دغبرگولیانو ورونو پالنه ورپکښی کړیوه ، د روم دمتولوژی (افسانوی روایتونو) یوه برخه وگرځیدل . او په سلگونو کاله ورته عبادت اولمانځنه کیدله ، ترڅو د وخت په تیریدو او د مختلفو حالاتو په راتلو پخپله دمغاری خای دخلگو نه هیر او بیا بیخی ورک شو . بنځینه زمری همدا اوس هم د روم د ښار سمبول گڼل کیری (۴) .

دادی اوس دلر غونپیز نندونکو په مت نوموری مغاره یوار بیا وموندل شوه . داضروری خبره نده چی دابه حتما هغه مغاره وی ، چیری چی دمارس غبرگولی ماشومانو د زمری شیدی رودلی وی . مگر دا خو هم هغه مغاره گڼل کیری ، کومه چی د روم لرغونو اوسیدونکو د یادی شوی مغاری په توگه منلی وه ، لمانځنه نی تری کول او پرستله نی .

لرغونی لیکنی ښنی چی نوموری مغاره په Lupercal نومی خای کښی (د دغه خای نوم د Lupa څخه اخیستنه کړی چی په لاتینی ژبه وبنځینه زمری ته وانی) او د روم د لومړنی قیصر اوگوستوس Augustus وقصر ته نژدی پروت دی . ویل کیری چی دغه قیصر (رومی شاه . ژباړ) هغه مغاره په یوه سپین عقاب سره تزین او ښکلې کړیوه .

دهمدغو ښنو ښانو له مخی اوس دلر غونپیز نندونکو لخوا دنوموری قصر د وړانو کنډوالو تر څنګ پیدا شوی مغاره پخپله هم هغه مغاره گڼل شویده . مغاره خو ددومره اوږدو کلنو په تیریدو سره ډیره وړانه اوتخریب شوی ښکاری .

لرغونپوهانو هم لاتراوسه په ډاګه کړی نده چی دمغاری په اړه به وروستی حفریات او څیړنې په څه ډول ترسره کیږی . تر همدغه ګرمه دوی دکوچنیو کامرو پواسطه خپلې څیړنې مخته بیولې دی . دایتالیا حکومت دمغاری دپیا رغونی دپاره دیوه میلیون په اندازه تخصیص ورته خانګری کړیدی .

دژبای پای

دژباړونکی له خوا :

(۱) - Tiber - د ۳۹۰ کیلومترو په اوږدوالی دایتالیا په منځ کی رود د روم څخه له تیریدو وروست بحرته رسیږی (په ځینو کتابونو کی Tevere لیکل شویدی) . دا رود د ورو کبنتیو دتګ راتګ د پاره ورتیا اواسانتیاوی لری .
(۲) - Mars - لرغونو رومیانو دجنگونو دخدای پنامه پیژندی . د مارچ د میاشتی نوم دده دنامه سره په تړاو ټاکل شوی اوهمدارنګه دخلګو ډیر ایتالیوی نومونه لکه Marcus , Marcellus , Marcius او نور دده په مینه ایښودل شویدی . د رومیانو دمتولوژی له مخی ، دی دخدایانو په تثلیث (Jupiter - Mars - Quirinus) کی دوهم مقام لری .

(۳) - Remus او Romulus - په روایتونو اونکلونو کی راغلي دی چی دوی دواړه د مارس غبرګولی زامن دی او مور ئی Rea Silvia د Numitor پنامه درانسکور شوی پاچا لور وه . کله چی نوموړی پاچا د Amulius لخوا له تخته وپرزول شو . نوهغه دواړه تازه زیریدلي ورونه په یوه سېده کبنی د Tiber رود ته خوشی کړل چی بیا وروسته لکه څنګه چی یاده شوه بنځینه زمري خپلې شیدی ورکولې او لویول ئی . په ځینو ماخذونو کی راغلي چی دغو دوو ورونو دمیلادنه وړاندی په

۲۱ . ۴ . ۷۵۳ نیټه د روم دبنار بنسټ کبښیږد . او له همدغی ورځی نه لرغونو رومیانو دخپلې کالشمیرني یا جنتری حساب پیل کړ . لدی نه وروسته د ورونو ترمنځ شخړه پبښیږی چی په ترڅ کی ئی رومولوس خپل ورور ریموس وژنی اود یوازنی واکمن په توګه د چارو واکي تر لاسه کوي . وایی چی نوموړی د ۴۰ کلنی واکمنی وروسته یوه زورور باد له ځانه سره اسمان ته وخیژاوه او بیابه چیرته مړ شوی وي . داسی افسانه هم شته چی ګویا دغه سړی په اخیره کی بیا د Quirinus پنامه درومیانو دیوه بل خدای په توګه را څرګند شویدی .
داخو ټول هغه افسانوی روایتونه دی چی د روم دبنار پیل بیانوی . مګرداسی تاریخی څرګندونی هم شته چی دغه کار به دمیلاد نه پخوا په اتمه پیړی کی ترسره شوی وی .

(۴) - دهغی بنځینه زمري په ویاړ چی

Remus او Romulus

غبرګولیانو ورونو ته ئی شید ورکولې په ۱۶ پیړی کبنی

دبرونزو څخه دغه جوړه شوی مجسمه د ایتالیا پلازمینی د

روم بنار په یوه موزیم کی ساتله کیږی .

په درنښت